

שנת התשע"ג

הישיבה השלוש מאות ועשרים ושמונה (שכח)

ביום כ"ז במרחשוון התשע"ג (12 בנובמבר 2012) בשעה 12:30 אחרי הצהריים, בבית האקדמיה בירושלים.

הנוכחים: החברים עוזי אורנן, יהושע בלאו, יעקב בן-טולילה, משה בר-אשר (יו"ר), אהרן דותן, דוד שלשיר, יוסף יהלום, חיים כהן, מרדכי מישור, אהרן ממון, יוסף עופר, אמציה פורת, משה פלורנטיין, שמואל פסברג, שמא פרידמן, מנחם קיסטר, אורה שורצולד; החברים-היועצים יואל אליצור, סיריל אסלנוב, מרדכי כסלו, משה עסיס, עפרה תירוש-בקר; המזכירה המדעית רונית גדיש; עובדי המזכירות המדעית קרן רובנוב, ברק דן, צביה זמירי, מלכה זמלי, דורון יעקב, תמר כץ, רחל סליג, טובה שטראוס שרברין; אורחים: יו"ר הוועדה למונחי תקשורת ההמונים בניה בן-נון; ברי אבנר.

- סדר היום:**
- א. דברי הערכה לארי אבנר ז"ל
  - ב. הודעה על ספרים העומדים להתפרסם
  - ג. מונחי איכות הסביבה: הדברה
  - ד. השלמות למונחי תקשורת ההמונים
  - ה. מונחים יחידים
  - ו. מילים בשימוש כללי
  - ז. החלטות בדקדוק

מ' בר-אשר: אני מבקש מחברי האקדמיה לכבד בקימה את זכרו של חברנו משה אור, שהלך לעולמו לפני אחר-עשר יום.

א. דברי הערכה לארי אבנר ז"ל

מ' בר-אשר: לפני תשעה חודשים הלך לעולמו חברנו רב-הנוכחות באקדמיה ארי אבנר. הוא נבחר לאקדמיה לפני 25 שנה, בשנת תשמ"ח, תחילה חבר-יועץ ואחר כך חבר מלא, והיה פעיל בכמה וכמה ועדות, ובהן הוועדה למונחי משפט, ועדת הדקדוק, ועדת המינוח המרכזית והוועדה למילים בשימוש כללי, שבה גם שימש תקופה מסוימת

יושב ראש. ארי אבנר, הדעתן והידען, תרם רבות לוועדות ולאקדמיה. הוא היה שופרה של העברית המדוברת, אבל לא של העברית המדוברת הפרועה. האקדמיה נתברכה בנוכחותו, וגם בימיו האחרונים, משגבר עליו חוליו, לא הדיר עצמו מן האקדמיה ונהג להגיע למרות הקשיים הפיזיים. גדול חסרונו ואנחנו מצירים מאוד על לכתו. דברי הערכה מפורטים יבוא ויאמר איש המזכירות המדעית ברק דן.

ב' דן: כבוד הנשיא, חברי האקדמיה, ברי אבנר, ארי אבנר נולד בקובנה שבליטא ב־1925. יידיש ורוסית ידע כמוכן על בוריין. לימים גם תרגם מספרות, וביידיש הליטאית המושלמת והיפה שבפיו אף שידר ב"קול ישראל". ב־1936, כשהיה בן 11, עלה ארצה עם הוריו ונחשף לעברית המדוברת של ילידי הארץ. ואולם עברית ידע עוד מליטא, וכך סיפר על מפגשו הראשון עם העברית של ילידי הארץ – בדברים שנשא כאן במליאת האקדמיה בשנת 1994 לזכרו של חבר הוועדה למילים בשימוש כללי אורי סלע:

ולסיום, מילים אישיות אחדות. ספינה איטלקית, שרב חובלה יהודי, גְּלִילָה, שייטה בשלהי אלול תרצ"ו מטרייסטה לחיפה. ילדים רבים לא היו בה; מספרם של הילדים הדוברים עברית היה קטן עוד יותר, שניים. בדרך הטבע התיידדו ובילו חלק ניכר מן הזמן במשחקים ובשיחות. האחד היה ילד מדגניה ב', הוא התקרב לסיום העשור הראשון של חייו, ועם אביו חזר מטיפול רפואי בווינה. העברית הייתה לשונו הטבעית, שפת אם. חברו למשחק ולשיחה היה מבוגר קצת יותר, ילד יהודי מליטא. בעיצומם של המאורעות עלה עם משפחתו לארץ ישראל, את העברית הביא אתו מבית הספר ומבית אבא. בשביל הילד מדגניה, אורי סלע היה שמו, היה המשחק המשותף אולי בגדר המשך טבעי לחוויות משחק ושיחה בבית. בשביל הילד מליטא, והוא המדבר עכשיו אליכם, היה המשחק בגדר חוויה חדשה. לא משחק בעברית מתוך הכרה אידיאלית, אלא מתוך שזו הלשון המובנת מאליה, אף בלא אפשרות של גלישת פתע לרוסית או ליידיש, כפי שהיינו מורגלים במקומנו אף בשעה שלשון השיחה או המשחק עברית. רצה הגורל והלשון היא שהפגישה אותנו גם באחרית דרכו (זיכרונות האקדמיה ללשון העברית מא—מג [תשנ"ד—תשנ"ו], עמ' 79).

לא לי לגולל את קורות חייו המרתקים, מלאי האתגר והשליחות – ב"הגנה", בלשכת הקשר של משרד החוץ בכלגרד (שהייתה אחר כך ל"מוסד") או כשליח ארגון "בר" בלונדון (ארגון שפעל בארצות המערב במטרה ללחוץ על ברית המועצות לשנות את מדיניותה כלפי יהודיה ולאפשר עלייה חופשית לישראל); לא לי לספר גם על קשריו ההדוקים עם דוד בן־גוריון מחד גיסא ועם לוי אשכול מאידך גיסא; ואף לא על העבודה שאתה היה מזוהה יותר מכול – עבודתו ב"קול ירושלים" שהיה ברבות הימים ל"קול ישראל" – כשרדן, עורך, מתווה דרך ויועץ בכיר למנהלי הרשות.

את ארי הכרתי כאן באקדמיה – בוועדה למונחי משפט, בוועדת הדקדוק, בוועדה למילים בשימוש כללי ובישיבות מליאת האקדמיה. לא היה קצף לרוחב ידיעותיו ולעומקן. עם הזמן התרגלתי שארי יודע־כול ומבין בכול, אבל זכור לי היטב הרושם

שהותירו בי הישיבות הראשונות אתו, עת שימשתי מזכיר הוועדה למונחי משפט. ארי, שאותו כינה חבר הוועדה המנוח עוה"ד יעקב רובין "הארי שבחבורה", גילה בקיאות בלתי רגילה במונחי המשפט שנדרונו ובמקביליהם באנגלית, שפה נוספת שבה שלט בלי מצרים. בעיניי היה כאחד המשפטנים. לאחר הישיבה הראשונה או השנייה שאלתי אותו לפשר התמצאותו בנככי עולם המשפט ומונחיו. לרגע נראה תמה על עצם השאלה. פשוט היה בעיניו שאדם משכיל שקרא ספרי בלשים יספוג מאליו, אגב קריאה, את עולם המושגים המשפטי. בוד סוד היה.

למעלה משני עשורים היה ארי אבנר אחד מחברי האקדמיה הפעילים ביותר. הוא תרם והשפיע רבות בכל תחומי העשייה באקדמיה – במילים בשימוש כללי, במינוח המקצועי ובדקדוק. הוא הקפיד לבוא לכל הישיבות והתכונן להן. באמת היה לו אכפת שתתקבלנה ההחלטות הנכונות ביותר והטובות ביותר.

הנה שתי דוגמאות להערות אופייניות שהעיר והתקבלו: במונחי היין שנדרונו במליאה בשנת תשס"ט ערער על ההצעה לקבוע לְכֹלִי decanter 'כלי זכוכית שמוזגים לתוכו יין כדי לאוורר אותו בחמצן' את המילה פְּזִיף, המוכרת מלשון חכמים. במקורות, טען בצדק, בזיך איננו מיוחד לא לייין ולא לנוזלים, ובכל אזכוריו במשנה מדובר במין קופסה עם ירית המשמשת לצרכים שונים. המסומן החדש אינו מתאים אפוא למסמן הישן. ערעורו התקבל ולפני כשנה, בראשית תשע"ב, נקבעה לדקנטר החלופה מְשֻפָּה. באותה הזדמנות גם ביקש למחוק מהגדרת המונח יין שבמילון את המילים "הכוונה בעיקר לייין ענבים", שהרי כיצד נשתכחה העובדה שהחוק אוסר על השימוש במילה יין לכל משקה שאינו עשוי מענבים. גם בקשתו זו התקבלה כמוכן.

בדקדוק התנגד לא אחת ל"גיהוץ" השפה, כלשונו, כלומר להאחדת הנטייה. העברית איננה אספרנטו, והמילים החריגות בה, כבכל שפה, הן חלק מצלמה ודמותה. ידיעת החריגים היא חלק מרכישת השפה; היא דורשת לימוד ואיננה נפסקת לעולם. כך למשל היה בדעה כי אין להתיר את צורת הנסמך חֶלֶב לצד הצורה המורשת המיוחדת חֶלֶב, וכי אין להתיר את צורת הנסמך קֶן (קֶן-ציפור) לצד קֶן למרות – ואולי דווקא בגלל – ייחודו של קֶן הציפור במקרא. אף על ההיתר שניתן עוד לפני זמנו לצורת הרבים מְזַלְגוֹת – במקום מְזַלְגוֹת המקראית – הֶצֶר.

משנתו הייתה סדורה, דעותיו ברורות ומגובשות, וכארי נלחם עליהן בעקשנות ליטווקית טיפוסית. אבל גם בעל הומור היה, וכדי לשכנע בצדקת דבריו גייס רטוריקה שנונה והומור יהודי, שהיו חלק מהותי מהתרבות שינק ממנה והתחנך בה.

אזכיר כמה מסיפוריו וחיידודיו שמצאו דרכם אל עלי זיכרונות האקדמיה:

1. אגב הדיון בשנת תשמ"ט אם לקבל את ההבחנה במשמעות בין הַנִּיחַ להַנִּיחַ, נזכרה גם ההבחנה הרווחת בין עלול לעשוי. וכך הגיב ארי אבנר והאמור בסוגריים מרובעים הוא הבהרה שלי:

קשה לי מאוד לתת את ידי לחיזוקם של משפטים תפלים ושל אמונות תפלות [כמו ההבחנה בין עשוי ועלול]. מוריי לימדו אותי הרבה דברים ממין זה, וזה אחד מהם. מיום שעמדתי על דעתי הבנתי שאין להם יסוד. [...] אם יהיה דיון אתנגד להבחנה המודרנית הזאת, וברוך השם, שיאמר משהו בדרך זו למורים, שלא

יִלְמְדוּ אֶת הַיְלָדִים דְּבָרִים שֶׁלֹּא הָיוּ וְלֹא נִבְרְאוּ. בְּרִטּוֹנוֹב הַזֶּקֶן |הַשַּׁחֲקָן יְהוֹשֻׁעַ בְּרִטּוֹנוֹב, יְלִיד לִיטָא כְּמוֹבֵן| הָיָה מִסְפֵּר, שֶׁשַּׁחֲקָן וְתִיק סִירֵב לְצִיִּית לְכַמְאֵי צַעִיר, וְאָמַר: "הָרִי אַרְבַּעִים שָׁנָה אֲנִי מִשַּׁחֲקָן אֶת הַתְּפִקִיד כִּךְ!" עֲנָה לוֹ הַכְּמֵאֵי הַצַּעִיר: "וְאַרְבַּעִים שָׁנָה אַתָּה מִשַּׁחֲקָן אוֹתוֹ רַע". (זִיכְרוֹנוֹת הָאֲקָדְמִיָּה לְלִשׁוֹן הָעִבְרִית לֵה—לֹז |תַּשְׁמ"ח—תַּשְׁ"ן|, עַמ' 120)

2. בִּשְׁנַת תַּשְׁנ"ד הָיָה בְּמִלְיָאָה דִּיוֹן עַל מֵאֵמֶר שֶׁהַתְּפִרְסָם בְּעִיתוֹן, וְנִמְתַּחַּה בּוֹ בִּיקוּרַת חֲרִיפָה עַל הָאֲקָדְמִיָּה. לְאֲקָדְמִיָּה יוֹחֲסוֹ שֶׁתִּלְטְנוֹת, טְהַרְנוֹת, רְדִיפַת שְׂרָרָה וְעוֹד תְּכּוֹנוֹת מִתְּכּוֹנוֹת שׁוֹנוֹת. עַל כֵּךְ הִגִּיב אֶחָד הַחֲבָרִים וְאָמַר "יֵשׁ כְּמָה תְּכּוֹנוֹת פֶּה שֶׁאֲנִי שׁוֹאֵף אֵלָיֶה", וְאֵרִי אֲבַנֵּר הַחַל אֶת דְּבָרָיו כֵּךְ:

הַהֶעֱרָה כִּי הַתְּכּוֹנוֹת שֶׁהַכּוֹתֵב מֵיַחַס לְאֲקָדְמִיָּה הֵן דּוּוֹקָא רְצוּיוֹת, מְזַכֵּרָה לִי אֶת הַיְהוּדִי שֶׁאֵהָב לְקָרוֹא אֶת הַסְּפָרוֹת הָאֲנִטִּישְׁמִית. רַק שֵׁם הוּא רּוֹאֵה כְּמָה הַיְהוּדִים הֵם חֲזָקִים. (זִיכְרוֹנוֹת הָאֲקָדְמִיָּה לְלִשׁוֹן הָעִבְרִית מֵא—מֵג |תַּשְׁנ"ד—תַּשְׁנ"ו|, עַמ' 159).

3. בִּשְׁנַת תַּשְׁס"ה דָּנָה הַמִּלְיָאָה בְּקִבְעֵת חֲלוּפּוֹת עִבְרִיּוֹת לְקוֹאֲלִיצִיָּה וְאוּפּוֹזִיצִיָּה בְּעַקְבוֹת בְּקֶשֶׁה מִן הַצִּיְבוֹר. נֶאֱמַר לְשִׁיטָתוֹ שֶׁאֵין לְטְרוּחַ לְמִצּוֹא חֲלוּפּוֹת עִבְרִיּוֹת לְכָל מִילָה לְעוֹזִית, וְדָאֵי שֶׁלֹּא לְמִילִים לְעוֹזִיּוֹת וְתִיקוֹת, סָבַר אֵרִי אֲבַנֵּר שֶׁגַם בְּמִקְרָה זֶה אֵין לְחַדֵּשׁ מִילִים עִבְרִיּוֹת. וְכֵךְ פִּתַּח וְאָמַר:

כַּשֶּׁאֲנִי שׁוֹמֵעַ בְּמִקְרִים כְּגוֹן זֶה עַל פְּנִיּוֹת מִן הַצִּיְבוֹר, אֲנִי נֹזְכֵר בְּבִיטוּי הָעַמְמִי "שְׁחַט לִי אֶת אוֹזִיִּי". מְקוֹרוֹ בְּבִדִּיחָה עַל אִישָׁה הַבָּאָה לְשׁוֹחֵט וּמִבְקֶשֶׁת מִמֶּנּוּ כִּי יִשְׁחַט אֶת אוֹזִיָּהּ. הוּא שׁוֹאֵל אוֹתָהּ כְּמָה אוֹזִים יֵשׁ לָהּ, וְהִיא עוֹנָה — תְּרַנְגוּלַת אַחַת. גַּם אִם פָּנּוּ אָדָם אֶחָד אוֹ שְׁנַיִם לְאֲקָדְמִיָּה וְגִרְסוֹ שֶׁהַצּוֹרֵךְ הִרְחוֹף בִּיּוֹתֵר לְחַיֵּי הָעִבְרִית הוּא מִילָה עִבְרִית לְקוֹאֲלִיצִיָּה וְאוּפּוֹזִיצִיָּה, אֵין לְהַתְּחַשֵּׁב בְּדַעְתָּם. (זִיכְרוֹנוֹת הָאֲקָדְמִיָּה לְלִשׁוֹן הָעִבְרִית נ—נֵג |תַּשְׁס"ג—תַּשְׁס"ו|, עַמ' 261)

4. בִּשְׁנַת תַּשְׁס"ו נִידוֹנָה בְּמִלְיָאָה הַהֲצַעָה לְקְבוּעַ לְכֹלֵי הַרְכָּב הַקְּטָן segway אֶת הַמִּילָה רִכִּינוּע. בְּרַם לְפָנָי שֶׁהַתְּקַבְלָה הַחֲלֵטָה, מִצָּאָה הַהֲצַעָה אֶת דְּרָכָה לְתַקְנוֹת מִשְׂרַד הַתְּחַבּוּרָה, וְהָיוּ חֲבָרִים שֶׁלֹּא נָחַה דַּעְתָּם מִכֵּךְ. אֵרִי נִיִּסָּה לְהַפִּיס אֶת דַּעְתָּם, וְכֵךְ אָמַר:

אֲנִי מִצִּיעַ שֶׁנִּנְהַג בְּמִידִתוֹת וְלֹא כְּאוֹתוֹ אָדָם שֶׁרָקַד לְנוֹכַח בֵּיתוֹ הָעוֹלָה בְּאֵשׁ. כַּשֶּׁשָּׁאֲלוּהוֹ לְפָשֵׁר הַדְּבָר עֲנָה שֶׁהוּא שִׁמַּח עַל הַנְּקִמָה בְּפִשְׁפִּשִׁים. מוֹתֵר לָנוּ לְרַגּוֹז עַל שְׁמוֹנַח לֹא בְּשֵׁל דֶּלֶף, אֲבָל אִם אֵין מְדוּבָר בְּהֲצַעָה מְגוּחַכַת הַשְּׂמָה אוֹתָנוּ לְלַעֵג, מָה הָאֶסוֹן הַגְּדוֹל? [...] גַּם אֲנִי אֵינְנִי מְאוּהָבִי הַרְכִּינוּע, אֲבָל אֵינְנִי חוֹשֵׁב שֶׁכְּדָאֵי לְשִׁרוּף בְּגַלְלוֹ אֶת הַבֵּית. (שָׁם, עַמ' 308—309)

הַזְכַּרְתִּי אֶת יַדְעוֹנוֹת וְאֶת רוּחַב אוּפְקִיו שֶׁבָּאוּ לִידֵי בִיטוּי בְּכָל יְשִׁיבָה שֶׁהִשְׁתַּתֵּף בָּהּ. וְאוּלָם בְּרֵאשׁ וּבְרֵאשׁוֹנָה הָיָה אֵרִי אִישׁ תְּרַבּוֹת וְרוּחַ. הַשְּׂפָה לְדִידוֹ אֵינְנָה רַק אֲמִצְעִי לְהַעֲבֵרַת מִסְרִים, אֲלֵא מִשְׁקַפַּת תְּרַבּוֹת וְעִרְכִים, וְעַם כָּל בְּקִיאוֹתוֹ בְּאֲנַגְלִית וּבְסִפְרוֹתָהּ הוּא חֲשַׁשׁ מִפְּנֵי מָה שֶׁכִּינָה הַתִּיּוּנוֹת תְּרַבּוֹתִית. מְעַנִּיין לְחַזוֹר וּלְקָרוֹא אֶת דְּבָרָיו כֵּאֵן בְּמִלְיָאָה לְפָנָי קֶצֶת לְמַעֲלָה מִעֵשְׂרִים שָׁנָה בְּדִיוֹן עַל הַלְעָז בְּלִשׁוֹן הָעִבְרִית |זִיכְרוֹנוֹת הָאֲקָדְמִיָּה לְלִשׁוֹן הָעִבְרִית לֵח—מ (תַּשְׁנ"א—תַּשְׁנ"ג), עַמ' 214—217|. הַבְּעִיָּה, טַעַן, כְּבַר

איננה בעיית לשון אלא עניין של תרבות. "השם הזר, גם כשהוא עם-הארצי מכל בחינה שהיא, נחשב (כפי שכבר ציינו כאן) סגולה למכירה." כך אמר, ובכאב – מהול כהרגלו בהומור – סיפר כי "יצרן אחד שיגר לאחת הוועדות של האקדמיה אשת יחסי ציבור כדי לקבל תרגום לאותיות הקטנות שהיו אמורות ללוות שורה של מוצרים בעלי תג השם גאטקעס line (גאטקעס באותיות עבריות כמוכן line באותיות אנגליות). הבו גודל ליופי, לעידון הטעם הטוב, לתחושה הדקה מן הדקה שבצירוף הזה הן לגבי עברית, הן לגבי אנגלית, הן לגבי יידיש. להעליב שלוש שפות במשפט אחד, לזה באמת דרוש כישרון לא מבוטל!" [שם, עמ' 215–216]. ועוד הוסיף: "על התופעות האלו אפשר להתגבר רק על ידי העמקת תרבותו של הציבור. אין כיבוד מורשת תרבות בלי ידיעתה" [שם, עמ' 216], וחתם את דבריו בפרפרזה על אחד העם: "סלסלו את התרבות (במקום סלסלו את המחשבה) והיא תרומם את הלשון" [שם, עמ' 217].

לשמירה על אופייה העצמאי של העברית מפני השפעת האנגלית הטיף בכל הזדמנות, והתחביר העברי היה חשוב בעיניו מניסיונות שווא למצוא חלופות עבריות למילים בין-לאומיות, דוגמת קואליציה ואופוזיציה שהזכרתי. מוטב שיאמרו 'לנסוע באוטו' משיאמרו 'לנסוע עם מכונית', שמעתיו חוזר ושונה.

ארי אבנר, חבר אקדמיה מעורב, פעיל ומשפיע, שוחר תרבות ואוהב עברית, שמר בכל מאורו על כבוד העברית ועל עצמאותה מתוך ידענות מופלגת במקורותיה, שיקול דעת, חכמה ורדיפת שלמות ואמת. יהי זכרו ברוך.

ב. הודעה על ספרים העומדים להתפרסם

מ' בר-אשר: אני מודיע בזה על שני ספרים שהתקבלו לפרסום בוועדת הפרסומים, ואני מקווה שיראו אור בעתיד הלא רחוק: (א) ספרו של אילן אלדר "לתולדות תורת הלשון העברית בימי הביניים: האסכולה האנדלוסית". הספר יהיה כרך יג בסדרה החדשה של מקורות ומחקרים; (ב) ספרו של דוד טנא "ענייני התחביר שבכתאב אלתנקיח (ספר הדקדוק) לר' יונה אבן ג'נאח". לפני 17 שנה פנו לאקדמיה בן-חיים וטנא בבקשה לפרסם את הספר הזה, שנכתב בתחילה כעבודת הגמר של טנא. הספר התקבל אז, אבל מאחר שעברו שנים כה רבות, ראוי להודיע שוב על קבלתו לפרסום. יביא אותו לדפוס חברנו אהרן ממן, והוא יהיה כרך טו בסדרה החדשה של מקורות ומחקרים. הרוצה לעיין בשני הספרים עתה מוזמן לעשות כן.

[הערת העורך: ספרו של א' אלדר יצא לאור בשנת תשע"ד, וספרו של טנא בעריכת א' ממן בתשע"ו.]

ג. מונחי איכות הסביבה: הדברה

מתוך הודעת ועדת המינוח המרכזית

על מונחי ההדברה שקדה תת-ועדה של הוועדה למונחי איכות הסביבה, המשותפת לאקדמיה ללשון העברית ולמכון התקנים הישראלי, בשנים תשס"ו–תשע"ב (2006–2012).

חברי התת-וועדה הם ד"ר נצן איל (יו"ר הוועדה, מכון התקנים); ד"ר ארנה ברגרזון (המשרד להגנת הסביבה); ראובן (רובי) גלעד (המשרד להגנת הסביבה); פרופ' מיכאל זיס (יועץ בין-לאומי לבריאות הציבור והסביבה); בלהה נחמן (משרד החינוך); ומן האקדמיה – מלכה זמלי ואורה שורצולד; יועצים מקצועיים: ד"ר שמואל מורן; ד"ר ארנה מצנר (המשרד להגנת הסביבה); ד"ר אורי שלום (המשרד להגנת הסביבה). רכזת הוועדה: אירית גיל-עד.

המצע העיקרי למונחי ההדברה נלקח ממילונים של גופים שונים, ובהם IUPAC ו-OECD. את המונחים ריכז ומיין ד"ר אורי שלום. כן נידונו מונחים שהביאו היועצים המקצועיים בוועדה.

הרשימה הופצה להערות אנשי מקצוע וחברי האקדמיה בשנת תשע"ב (2011). היועצים המקצועיים שמואל מורן, ארנה מצנר ואורי שלום ונציגת האקדמיה מלכה זמלי דנו בהערות והכינו את הרשימה לקראת אישורה במוסדות האקדמיה. הרשימה נדונה ואושרה בוועדת המינוח המרכזית בישיבתה ביום כ"ד בתשרי תשע"ג, 10 באוקטובר 2012.

ר' גדיש: לפניכם רשימה של קרוב למאתיים מונחי הדברה, פרק במילון למונחי איכות הסביבה. הרשימה נשלחה אליכם, ואף קיבלנו מחברי האקדמיה הגב' אליצור והאד' דותן הערות שבזכותן זכו שני מונחים לועזיים לחלופה עברית: briquette היא ל**כַּעֲכִית** (במקום בְּרִיקִית) בהיותה פיתיון בצורת כַּעֲךְ; וּנְקִטוֹר 'בעל חיים שמעביר מחלות' היא ל**מַעֲבִירָן**. למונח אַרוֹסוֹל טרם נמצאה חלופה עברית והוא דורש עיון נוסף. שני מונחים אחרים שלא יאושרו היום הם אֲדוּי (fumigation) וְאֲדָן (fumigant) שאולי יהפכו לְאִידוּ וְאִידָן. את שאר מונחי הרשימה אני מבקשת מהמליאה לאשר.

מ' בר-אשר: לפני אישור רשימת המונחים אני מבקש להודות לכל חברי הוועדה על עבודתם הנאמנה.

אושרה רשימת מונחי ההדברה.

[הערת העורך: השלמות לרשימה אושרו בישיבה שלג מיום א' בכסלו תשע"ד (4 בנובמבר 2013).]

ד. השלמות למונחי תקשורת ההמונים

מ' בר-אשר: לפני פחות משנה, בישיבה שכג, אישרה המליאה את המילון למונחי תקשורת ההמונים. לאישור המליאה הובאו היום כמה מונחים שנותרו אז בצריך עיון וכמה מונחים שחסרו. חמש עשרה ההשלמות שלפניכם נדונו ואושרו בוועדת המינוח המרכזית לאחר דיון בוועדה המקצועית, ובהן מַצְלָם, החלופה העברית המוצעת לצד המונח האנגלי שוֹט (=shot). לפני אישור ההשלמות נודה לכל מי שטרח בהן ונזכיר במיוחד את פרופ' רפי ניר, אחד משני יושבי ראש הוועדה, שהלך בינתיים לעולמו. יהי זכרו ברוך.

אושרו ההשלמות למונחי תקשורת ההמונים.

ה. מונחים יחידים

א. מונחים לאישור המליאה

1. מְקִיָּם, בְּרִקְקָמָה (sustainable) [דיון חוזר]
1. הוֹפְכִי – reciprocal, inverse
2. תְּקֵלִיטוֹר חֲזִי, תְּקֵלִיטוֹר וִידֵאוֹ – digital versatile disk, digital video disk, DVD
3. כּוֹנֵן תְּקֵלִיטוֹרִים [מתקן שבאמצעותו מפעילים תקליטור]

רקע

1. הוֹפְכִי – מדובר ביחס בין נתון אחד לנתון אחר שתוצאת מכפלתם 1 (כגון היחס בין $\frac{1}{4}$ ל-4).

במונחי האקדמיה: הַפּוֹדֵ; המונח הישן (תרצ"ג-ת"ש): הַפְּכִי. אנשי המתמטיקה וספרי הלימוד במתמטיקה משתמשים במילה הופכי בכ"ף רפה. הערות

א. הצורה הַפְּכִי שנקבעה בעבר התבססה על אחד הנוסחים של התיבה "הפככם" שבישעיהו כט, טז. הניקוד הַפְּכִי נפוץ בהרבה ספרים. הניקוד הַפְּכִי נחשב טוב יותר, וכך מנוקד בכתבי היד המשובחים. במילונים של בן-יהודה, גרזובסקי-ילין תרע"ט, גרזובסקי (גור) תרצ"ה ותש"ו, אבן-שושן משנות החמישים מובא הערך הַפְּד. נראה שבמחצית הראשונה של המאה העשרים היה מקובל לראות בתיבה בישעיהו צורה מן השם המופשט הַפְּד, ומכאן נגזר הַפְּכִי.

ב. צורות בינוני בסיומת יו"ד משמשות הן בשימוש הכללי, כגון נוזלי, חולני, מוחשי, נוכחי, הן במונחי האקדמיה, כגון זורמי, סוככי, שוערי, נוגדי. ועדת המינוח המרכזית החליטה להיענות לבקשת אנשי המתמטיקה בעולם האקדמי ובחינוך המתמטי ולהכשיר את המילה המהלכת: הוֹפְכִי.

2. DVD – המונחים שפורסמו באתר מונחי האקדמיה ל-DVD הם למעשה פיענוח מילולי של ראשי התיבות הלועזיים: תְּקֵלִיטוֹר רַב-תְּקֵלִיטִי סִפְרָתִי – digital versatile disk; תְּקֵלִיטוֹר חֲזִי סִפְרָתִי – DVD, digital video disk. ועדת המינוח החליטה להתאים את המונח לשימוש הכללי.

ב. להכרעת המליאה – פקק ומכסה

המליאה מתבקשת להכריע בשאלה מה המונח לציון כיסוי מתברג על צוואר הבקבוק. בוועדת המינוח עלו שתי אפשרויות (המשקפות את שתי הדעות הרווחות בציבור):

(א) הבחנה בין סוגי הסגירה: מבפנים = פקק; מבחוץ = מכסה.

(ב) הבחנה בין סוגי הכלים: בקבוקים ושאר כלים בעלי צוואר צר = פקק; כלים בעלי פייה רחבה יותר = מכסה.

רקע

פונים רבים שואלים על ההבחנה בין פקק למכסה, ובייחוד שואלים איך נכון לכנות את הכיסוי המתברג על צוואר הבקבוק.

בספרות חז"ל יש הבחנה בין הפעולות: "מכסין ולא פוקקין" (תוספתא תרומות ז, טז). על פי זה נראה נכון להבחין בין פקק – המוכנס לפתח הכלי וסותמו, ובין מכסה – המכסה את פתח הכלי מבחוץ.

כיום יש מבוכה בשימוש המילים פקק ומכסה בעיקר בנוגע לבקבוק. סביר שלשימוש במילה פקק לכיסוי החיצוני שתי סיבות: (א) ריבויים של פקקי שעם ודומיהם; (ב) העובדה שאין מדובר בכיסוי של הכלי כולו (כמו בצנצנת או בסיר), אלא בכיסוי של הפתח בלבד – שהוא קצהו של צוואר הבקבוק (הצר במידה ניכרת מן הבקבוק). במונחי היין נקבע פֶּקֶק מִתְבָּרַג תמורת screw cap. אם תחליט המליאה ליחד את המילה פקק לסגירה מבפנים, תחול ההחלטה על מונח זה והוא ישונה למכסה.

ר' גדיש: מוועדת המינוח המרכזית הגיעו לאישור המליאה שלושה מונחים שאינם חלק מרשימה שלמה: הוֹפְכִי, כוֹנֵן תַּקְלִיטוּרִים, תַּקְלִיטוּר חוּזִי או תַּקְלִיטוּר וִידָאוּ. בסוגיה אחת נחלקו הדעות בוועדה, והיא מובאת להכרעתכם: האם הבקבוקים בימינו נסגרים בפקק או במכסה? השאלה עלתה בהקשר של מונחי היין, אבל לא מעט פניות בעניין הזה הגיעו ומגיעות אלינו מן הציבור. הכוונה כמובן איננה לבקבוקים שפקק שעם תחוב בצווארם, אלא לבקבוקים שבראשם כיסוי מתברג.

שתי אפשרויות באות בחשבון: הבחנה לפי דרך הסגירה או לפי סוג הכלי. ההבחנה העולה מן המקורות היא לפי דרך הסגירה: הפקיקה פנימית – תחבת דבר מה לחור שרוצים לסתום – והכיסוי חיצוני. לפי זה בבקבוקים בימינו מדובר במכסה. ואולם הבקבוקים שונים בצורתם מכלי קיבול אחרים, דוגמת צנצנות: צווארם צר בהרבה מגוף הכלי, ולכן יש הקוראים פקק לכל מה שסוגר את הבקבוק – בין שהוא תחוב בצווארו ובין שהוא מתברג על הפייה מבחוץ. ההבחנה הזאת מצאה את ביטוייה בהחלטת הוועדה למונחי היין לקרוא ל־screw cap פֶּקֶק מִתְבָּרַג, אבל ההחלטה הסופית נתונה בידכם.

ח' כהן: ההצעות אינן נראות לי שקולות מפני שאחת מהן עולה בקנה אחד עם השימוש הרווח בציבור והאחרת מתעלמת ממנו. האם מי מהאנשים היושבים כאן קורא לפקק הבקבוק מכסה?

קולות שונים: כן.

ח' כהן: זה חדש לי. ההבחנה שאני מכיר היא לפי הגודל, ובעברית שלי ושל סובכיי לסיר יש מכסה ולבקבוק יש פקק.

מ' עסיס: אני דווקא בעד ההבחנה העולה מספרות חז"ל. את המונח במילון היין צריך לשנות למכסה מתברג.

א' דותן: המילה פֶּקֶק אינה עומדת לעצמה. צריך להביא בחשבון גם את הפועל פֶּקַק, ופירושו 'סתם' ולא 'כיסה'.

ד' **טלשיר**: אולי כדאי למצוא שם מיוחד למכסה מתברג.

י' **אליצור**: אם מחפשים מילה קרובה, עומדת לרשותנו **מגופה**.

מ' **בר-אשר**: בסך הכול נראה שהפקק המסורתי שינה את צורתו. דברים כאלה קורים בלשון כל הזמן.

י' **עופר**: המציאות השתנתה והפקק הרחיב את משמעותו לכל סגירה של פייה צרה.

צ' **זמירי**: לחברי הוועדה למונחי היין היה חשוב להבחין בין שני הסוגים: פקקי השעם המסורתיים והפקקים המתברגים. העיקר מבחינתם היה ההברגה ולא אם פקק או מכסה.

ע' **תירוש-בקר**: גם למכלי תרופות יש פקק מתברג.

מ' **פלורנטיין**: בהקשר של בקבוקים אני מכיר רק את השימוש בפקק, אבל אם רווח גם השימוש במכסה, אינני חושב שצריך להכריע ביניהם.

י' **בן-טולילה**: מי שקוראים לזה מכסה הם אלה שבשבילם פקקים הם רק פקקי שעם.

ט' **שטראוס שרברין**: נראה ששם התואר **מתברג** הוא המבהיר כמה מדובר. אם יש הגורסים פקק ויש הדבקים במכסה, אפשר לקבוע זה לצד זה פקק מתברג ומכסה מתברג. כך איש לא יחטא בלשונו.

מ' **בר-אשר**: אני שמח על דבריך.

מ' **קיסטר**: אני חושש שאם לא נכריע היום נידרש לשאלה הזאת בעתיד, למשל כשיבקשו לקבוע תקן מיוחד למכסים המתברגים האלה.

מ' **בר-אשר**: נצביע תחילה על שלוש אפשרויות, ואחר כך נצביע על שתי האפשרויות שתקבלנה את מרכ הקולות. שלוש האפשרויות הן לקבל את הצעת הוועדה למונחי יין פקק מתברג; לקבוע מכסה – בין מכסה סתם ובין מכסה מתברג; או לקבל את שתי ההצעות – פקק מתברג, מכסה מתברג.

הצבעה

- 5 – בעד פֶּקֶק מְתַבָּרֵג
- 8 – בעד מְכֶסֶה (מְתַבָּרֵג)
- 6 – בעד פֶּקֶק מְתַבָּרֵג, מְכֶסֶה מְתַבָּרֵג

- 8 – בעד מְכֶסֶה (מְתַבְּרָג)
 בעד פְּקֶק מְתַבְּרָג, מְכֶסֶה מְתַבְּרָג – 11

הוחלט: פְּקֶק מְתַבְּרָג, מְכֶסֶה מְתַבְּרָג (screw cap).
 [הערת העורך: ההחלטה תשולב במילון למונחי היין.]

כלי הצבעה אושרו שלושת המונחים הופְּכִי; תְּקֵלִיטוֹר חִזִי, תְּקֵלִיטוֹר וִידָאוּ; כּוֹנֵן תְּקֵלִיטוֹרִים.

ו. מילים בשימוש כללי

הודעת הוועדה למילים בשימוש כללי

1. בּוֹרְחָנוֹת (אסקפיזם)
2. יְכֶלָה (פוטנציאל)
3. רְשִׁימַת הַשְּׁמֵעָה (playlist)
4. בּוֹנְנוֹת (מדיטציה)
5. סְסִמָּה (סלוגן)
6. נֶגֶן (player)

רקע

1. בּוֹרְחָנוֹת (אסקפיזם)
 אסקפיזם (מֵן escape – לברוח) מציין בריחה מהמציאות; נטייה לברוח מן המציאות ומשגרת החיים בעזרת שקיעה בדמיונות, בידור ובילוי. בירור עם פסיכולוגים ועם נציגת הוועדה למונחי הסוציולוגיה העלה שאין זה מונח מקצועי.
 הצעת הוועדה: בּוֹרְחָנוֹת (על פי זה אסקפיסט יהיה בורחן ואסקפיסטי בורחני). [את ההצעה הציע גם טל אנגרט בשנת 2003.]

הצעות נוספות: הַתְּיַעְנוֹת (מלשון יַעַן הטומן ראשו בחול. על פי זה אסקפיסט יהיה מתייען), בְּרִיחָתָנוֹת (הצעת הפונה יעקב ארד), בְּרִיחָנוֹת. עלתה גם האפשרות לגזור מילה מן השורש מל"ט, אך הוסכם שהשורש בר"ח הוא הרגיל יותר במשמעות המושאלת.

2. יְכֶלָה (פוטנציאל)
 פוטנציאל הוא כוח או יכולת שטמונים בדבר אך טרם יצאו אל הפועל (מלטינית potentia = כוח). תמורת שם התואר פוטנציאלי משמשת לעתים במילוני האקדמיה ובמקומות אחרים החלופה העברית 'בכוח'. במילון למונחי פסיכולוגיה (תשנ"ד) נקבע תמורת פוטנציאל 'יכולת צפונה', אך צירוף זה מתאים בעיקר לאדם (ולא לרעיון, למשל).
 הוועדה מציעה לאמץ את חידושו של יונתן רטוש יְכֶלָה.
 הצעה נוספת: גְּלוּמָה (הצעת הפונה אביעד בובלי). גְּלוּם = 'גנוז וחבוי' ובהשאלה גם 'מצוי בפוטנצייה'.

3. רְשִׁימַת הַשְּׁמֵעָה (playlist)

מדובר ברשימה של שמות שירים ומבצעייהם לצורך השמעת השירים בשידור רדיו, באתר במרשתת, במועדון ואף לשמיעה עצמית; קבוצת כל השירים שתחנת רדיו משדרת בתקופה מסוימת (על פי מילון רב-מילים). בקרב הדור הצעיר משמשת החלופה רשימת השמעה (כ-211,000 היקריות במרשתת), והוועדה מציעה לאמץ אותה. הצעות נוספות שעלו: רשימת נְגֵן (הצעת הפונה אלי וילנר), נְגִינָה, רְנָנוֹן ("רשימת ניגון"), רשימת שירים (חלופה המשמשת אף היא אך במידה פחותה).

4. בּוֹנְנוֹת (מדיטציה)

מדיטציה היא תרגול של התבוננות רוחנית או דתית מעמיקה; טכניקה של התבוננות פנימית המביאה לידי שליטה עצמית ושלווה נפשית. מקור המילה בלטינית: meditatio – חשיבה על דבר, הרהור, שיקול, התבוננות, הֶרְגֵל, תְּרַגּוּל. הצעת הוועדה: בּוֹנְנוֹת. מן המרשתת עולה שמילה זו משמשת פה ושם תמורת מדיטציה. המילה נקבעה בעבר במילוני האקדמיה תמורת insight, אך לא מכבר אושרה במליאה המילה הרווחת תּוֹבְנָה, וכך שוחררה המילה בוננות. בדיון במליאה העלתה מלכה זמלי את הרעיון לנצל את בוננות למדיטציה. מוצע כי הפועל יהיה בּוֹנֵן, ומוֹדֵט (אדם העוסק במדיטציה) – בּוֹנֵן, כמו כּוֹנֵן (הצעה נוספת: מְבוֹנֵן). עוד הצעות: שְׂרָעָפָה (מלשון שרעפים, מחשבות); הֶתְנַבְּטוֹת (חידוש של רטוש, מלשון הֶבְטָה).

5. סְסָמָה (סלוגן)

סלוגן הוא ססמה קליטה וקלה לזכירה המשמשת במסע פרסום או במסע תעמולה. שימוש במשמעות זו במילה ססמה רווח בספרות העברית החדשה (לצד השימוש במילה ססמה במשמעות password, סימן מוסכם לצורך זיהוי). אף שהמילה ססמה באה במילונים במשמעות זו, הוועדה מציעה לקבוע אותה כחלופה רשמית של סלוגן. לפי הצורך אפשר לנקוט צירופים כגון ססמת פרסום, ססמת בחירות.

6. נְגֵן (player)

מדובר במכשיר או בתכנה להפעלה של מדיה ספרתית (דיגיטלית). החלופה הרווחת היא נְגֵן – תרגום בבואה של המונח הלועזי. השם נְגֵן ואף הפועל ניגן משמשים שימוש רחב לא רק בהקשר של השמעת מוזיקה, אלא גם בהקשרים אחרים כגון הצגת סרט ("ניגן את הסרט").

המונח הועבר אל הוועדה למילים בשימוש כללי מוועדת המינוח המרכזית בעקבות שני מונחים שנכללו ברשימות מונחים מקצועיות: 'נגן וידאו' (מונחי תקשורת) ו'נגן למידה' (תכנה המאפשרת למידה ממוחשבת, למשל של שפה; מונחי טכנולוגיית המידע). ועדת המינוח המרכזית ביקשה מן הוועדה למילים בשימוש כללי לדון במונח ולשקול אם ראוי להציע לו תחליף.

בוועדה למילים בשימוש כללי סברו רוב החברים שאין טעם וצורך להילחם במונח הרווח נֶגֶן, שכן מדובר בתהליך סמנטי רגיל בלשון שבו מילה מתרחקת ממשמעותה המקורית. כן נטען כי באישור שם העצם נֶגֶן אין משום אישור להשתמש בפועל ניגן תמורת play בהקשרים שאינם מוזיקה (ואכן האקדמיה קבעה בשנת תשס"ו תמורת הפקודה play – הִפְעֵל).

הוועדה מציעה לאשר את המונח המשמש נֶגֶן. לצד המונח תתווסף ההערה: הפועל ושם הפעולה יותאמו להקשר, כגון 'השמעת מוזיקה', 'הפעלת תכנה', 'הצגת סרט'.

מ' בר-אשר: מן הוועדה למילים בשימוש כללי הגיעו אלינו שש הצעות. נרון תחילה בשלוש הראשונות: בורחנות, יכלה או גלומה ורשימת השמעה.

י' עופר: ההצעה יִכְלָה שונה מן המילה פוטנציאל במינה הדקדוקי, וזה נתון שצריך להישקל. עוד צריך להביא בחשבון את שם התואר שייגזר משם העצם ויהיה מן הסתם יִכְלָתִי.

ח' כהן: ההצעה יִכְלָה מצטרפת למילים לא מעטות שהתחדשו במשקל הזה ברור האחרון, דוגמת תכנה וחמרה. היא יפה מאוד בעיניי, אבל אם נקבל אותה היא תכתב לפי כללינו ללא וי"ו גם בלי ניקוד, ונראה לי שהאקדמיה צריכה לפתור תחילה ובמהירות את הבעיה הזאת. הבעיה חמורה כאן יותר מבשמות אחרים משום שגם הוספת ניקוד – חלקי או מלא – לא תעזור כאן.

א' פורת: אני מסכים עם האד' כהן ותומך בהצעתו של האד' אורנן לציין כל קמץ קטן בווי"ו.

ח' כהן: ברור שאם המילה תתקבל יכתבו אותה בווי"ו – כפי שרגילות להיכתב מילים כגון תוכנית, שכתובה התקני הוא תכנית.

מ' בר-אשר: ודאי שהצדק אתך, אבל השאלה חייבת להידון תחילה בוועדת הדקדוק, לא כאן.

ר' גדיש: על כתיב בווי"ו של קמץ קטן, במיוחד במשקל הזה, נראה שיש הסכמה רחבה. ואולם הדברים צריכים להידון במסגרת דיונים נרחבים יותר על שינויים בכללי הכתיב חסר הניקוד.

י' בלאו: כשם האד' יהלום אני מעיר שאם נקבל את הצורה יִכְלָה, עניין הכתיב יסתדר: יוכלה, כמו חולצה.

ב' בן-נון (י"ר הוועדה למונחי התקשורת): גם כפיזיקה יש פוטנציאל או פוטנציאלי: פוטנציאל חשמלי, כוח פוטנציאלי ואנרגייה פוטנציאלית. בשימושים האלה שם התואר גלום משתלב יפה: חשמל גלום, כוח גלום, אנרגייה גלומה.

מ' בר-אשר: את שאלת שם התואר עורר האד' עופר, וברור שנצטרך להביא אותה בחשבון. מדברייך אני מבין שאתה תומך בהצעה גלומה.

מ' קיסטר: אני חושש שאם תתקבל ההצעה יכלה ותיקלט, היא תוריש את יכולת. אני מעדיף את גלומה.

ע' אורנן: קודם כול, אני שמח שהאד' כהן עורר את שאלת הכתיב, וכמובן אני תומך בדיון מחודש בכללי הכתיב חסר הניקוד. ההצעה גלומה בעייתית משום ששם העצם המופשט מזודהה כאן עם שם התואר בנקבה, וזה עשוי לבלבל.

מ' בר-אשר: אפשר ששם העצם יהיה גלמה.

ע' אורנן: בכתיב הלא מנוקד לא יהיה הברל.

א' ממזן: אני תומך בהצעה יכלה, ואינני חושש שהיא תירש את יכולת. יש ביניהן הברל. אשר לשם התואר, הוא אינו חייב להיגזר מיכלה ויכול להיות גלום.

ד' טלשיר: איננו יכולים להחליט על שם העצם בלי להחליט על שם התואר.

ע' אורנן: אינני חושב שעלינו לעסוק בשם התואר. אם תיקלט המילה יכלה, יגזרו ממנה הדוברים את שם התואר על פי מנגנון ייצור שמות התואר שבמוחם. דרך המלך ביצירת תארים בעברית היום היא על ידי הסיומת i-, ואיננו צריכים להחליט אם שם התואר יהיה יכלתי או יכלי – על דרך מדיני – או שם תואר אחר.

ת' כץ (מזכירת הוועדה): רטוש עצמו הציע את שם התואר יכלתי. אשר לגלומה, יש שמות אחרים במשקל הזה המזדהים עם שם התואר, למשל רשומה.

א' דותן: תחילה סברתי שיכלה היא הצעה יפה מאוד וראוי לקבלה. לאחר ששמעתי את הדוברים, השתכנעתי שגזירת שם התואר בעייתית ושהקרבה בין יכלה ליכולת דומה לקרבה בין זוגות מילים שהפכו להיות שוות משמעות, דוגמת עותק והעתק. ההבחנה ביניהן תהיה בלתי אפשרית, וחבל ליצור בעיה אם היא ידועה מראש.

ס' אסלנוב: אולי אין צורך לחפש שם תואר. נוכל ללמוד משפות אירופה הלא סלוויות: בשפות אלה פוטנציאל הוא גם השם וגם התואר.

מ' בר-אשר: לפני שנעבור להצבעה, האם יש הרוצים לומר דבר מה על שתי המילים האחרות?

ד' טלשיר: משקל קטלן מתחלף עם משקל קוטלן ושכיח ממנו. אני מציע אפוא לשקול ברחנות לצד ברחנות.

מ' בר-אשר: אינני תומך במינוח כפול. נצביע על הצעת הוועדה ועל הצעתך.

הצבעה

בעד בִּוְרָחָנוֹת – 18

בעד פְּרָחָנוֹת – 1

הוחלט: בִּוְרָחָנוֹת (אסקפיזם).

בעד רְשִׁימַת הַשְּׁמָעָה – רוב גדול

הוחלט: רְשִׁימַת הַשְּׁמָעָה (playlist).

מ' בר-אשר: נצביע כעת על יכלה או גלומה לפוטנציאל. אם תגבר יכלה אפשר לשקול את הצורה יְכָלָה כדי לפתור את בעיית הכתיב.

ע' אורנן: הדיבור הוא העיקר, לא המילים הכתובות. עם כל חשיבותו הכתב צריך להיות ראי של השפה המדוברת. הוא לא אמור לכוון אותה.

מ' קיסטר: האם ההחלטה שלנו תחול גם על פוטנציאל בפיזיקה?

מ' בר-אשר: ההצעה הגיעה מן הוועדה למילים בשימוש כללי. פיזיקה הוא תחום מקצועי, ואין קשר הכרחי בין המילה בשימושה הכללי לשימושה בפיזיקה.

מ' מישור: בכל זאת כדאי לדעת איך בפיזיקה ייאמר למשל אנרגייה פוטנציאלית.

ע' אורנן: המילה פוטנציאל היא מילה בשימוש כללי ואינה שייכת לוועדות מקצועיות.

ח' כהן: במאגר המונחים של האקדמיה שם התואר פוטנציאלי משמש פעמים רבות. אם נקבל את יְכָלָה ויְכָלָתִי לפוטנציאל ופוטנציאלי, האם ישתנו מונחים דוגמת אנרגייה פוטנציאלית או טמפרטורה פוטנציאלית בהתאם לכך או יובחן המינוח המקצועי מהכללי?

י' עופר: המילים פוטנציאל ופוטנציאלי משמשות בעברית כבר עשרות שנים. אין חובה לקבוע להן מונחים עבריים.

ט' שטראוס שרברין: אפשר גם להחזיר את השאלה לוועדה – אולי יוצע בה לפוטנציאל שם עצם אחר מן השורש גל"ם, שהרי שם התואר גלום מתאים מאוד למונחי הפיזיקה.

מ' בר-אשר: האם בריוניה הביאה הוועדה בחשבון את השימוש בשם התואר פוטנציאלי בפיזיקה?

מ' פלורנטיין: לא, ונראה לי שכדאי שהיא תעשה כן. אינני חושב שרצוי להבחין בין פוטנציאל כללי לפוטנציאל פיזיקלי.

מ' בר-אשר: אם כן אני מחזיר את המונח לוועדה. המילה יכולה היא הצעה יפה, והיא לא תלך לאיבוד. הוועדה תשקול אותה מחדש, תגבש פתרון לשם התואר ותמליץ על היקף התחולה של המילה העברית.

[הערת העורך: ההצעה יכלה לפוטנציאל נידונה שוב במליאה בישיבה שכט והתקבלה.]

מ' בר-אשר: נעבור לשלושת המונחים הבאים: **בוננות** למדיטציה, **ססמה** לסלוגן ו**נַגֵּן** – player.

מ' פלורנטיין: שלוש המילים האלה זכו לדיונים חוזרים ונשנים בוועדה. מדיטציה היא תרגול שמבוסס על התבוננות רוחנית או דתית מעמיקה, וההצעות **בוננות** וה**תנבטות** מבוססות על הסתכלות והבטה. ההצעה **שרעפה** לא זכתה לתמיכת הוועדה.

ל**גבי סלוגן**, הוועדה הייתה בדעה שלססמאות של מסעי פרסום ובחירות אין צורך לייחד מילה עברית. המילה **ססמה**, הרגילה במשמעות password, תסבול בקלות את הפוליסמיות הזאת.

ל**בסוף** לא ראתה הוועדה טעם להילחם בשימוש הרווח במילה **נַגֵּן** לציון מכשיר או תכנת הפעלה. ואולם אי-נוחות חשו חבריה **מניגון סרט** או **ניגון תכנה**, כלומר מהרחבת גבולות משמעותו של הפועל **ניגן** ושל שם הפעולה שלו בהשראת מקבילו האנגלי play. מהתפתחות זו הוועדה מסתייגת ומציעה לציין מפורשות את הסתייגותה.

ר' גדיש: המילה **ססמה** שימשה בעבר לשני המשמעים: slogan, password. אבל בשנים האחרונות נוצר בידול כלשהו: יש **ססמה** – password – ויש **סלוגן**. למזכירות המדעית מגיעות פניות חוזרות ונשנות למצוא מילה עברית ל**סלוגן**, ואנו משיבים לפונים שהמילה היא **ססמה**. כך מתועד במילונים השונים, אבל לא במילוני האקדמיה. במאגר המונחים שלנו **ססמה** היא רק במובן password, ואנו מקווים שמהיום התשובה שגם **סלוגן** היא **ססמה** תהיה תשובה רשמית ושמאגר המונחים שלנו ישקף זאת.

מ' מישור: בשפות אירופה יש למילה **מדיטציה** שתי משמעויות שונות: התבוננות רוחנית או דתית וטכניקה של התבוננות פנימית על ידי שליטה. בעברית **מדיטציה** משמשת רק למשמעות הראשונה, ואני רוצה לוודא שהדיון היום נוגע למשמעות זו בלבד.

מ' פלורנטיין: אכן כן.

ד' טלשיר: את המילה **ססמה** רצוי לכתוב ביו"ד משום שזאת מילה זרה – שאולה מן היוונית.

ר' גדיש: המילה נקלטה בלשון חז"ל, וכללי הכתיב המיוחדים של העברית החדשה למילים זרות אינם חלים על מילים שהתאזרחו בעברית בתקופות קדומות. לא רצוי שהמליאה תדון בשינויים בכתיבן של מילים בודדות. השינויים בכללי הכתיב צריכים להידון כמכלול, ואני מקווה שכך יקרה בקרוב. זה בהחלט מצוי על סדר יומנו.

מ' בר-אשר: אינני תומך בוועדה לכתיב. אני מקווה שאדם אחד או שניים ייענו לאתגר לגבש רפורמה בכללי הכתיב. האקדמיה הצרפתית הטילה בכל פעם את כתיבת הדקדוק על אדם אחד, מי שנחשב באותו הדור ליודע הצרפתית הטוב ביותר.

ע' אורנן: בעבר הצעתי חמישה תיקונים לכללי הכתיב חסר הניקוד. ועדת הדקדוק דחתה אותם בנימוקים לא ברורים לי. ההצעה כלולה בספר החדש שלי בהוצאת האקדמיה, ואני מקווה שכל רפורמה תתחשב בהצעותיי.

א' דותן: ההצעה בוננות טובה בעיניי. כמוכן אם נקבל אותה, יתקבל מאליו גם הפועל בּוּנָן 'עשה מדיטציה'. המילה ססמה נכתבת היום בדרך כלל ביו"ד, ואני מסכים עם האד' שלשיר שכך גם רצוי לכתוב אותה שהרי היא מילה זרה. ואשר לנָגַן, בעצם אישור המילה אנו מכשירים את מה שהוועדה וגם אני מתנגדים לו: 'לנגן את הסרט'. אם אין לנו הצעה טובה יותר ל-player, מוטב שלא לקבל הצעה לא טובה.

י' בלאו: כמו רוב המילים הזרות מלשון חכמים, גם ססמה בעברית איננה נחשבת לזרה.

ב' בן-נון: שאלת החלופה העברית ל-player נידונה בוועדה למונחי התקשורת לפני שהועברה לוועדה למילים בשימוש כללי. בוועדת התקשורת תמכו הכול בהצעה לקרוא ל-video player נָגַן וידאו ובעקבות הגב' זמלי נָגַן חוזי. ובכל זאת אינני מעלה על הדעת לומר למישהו 'לנגן סרט'. סרט מקרינים או מריצים גם אם למכשיר קוראים נָגַן. אין קשר הכרחי בין הדברים.

מ' בר-אשר: אתה מייצג דור אחר בתקשורת. הדור הצעיר כבר אומר 'לנגן את הסרט'.

מ' פלורנטיין: אני מבקש להבהיר שגם המכשיר או תכנת ההפעלה שמוצע לקרוא להם נָגַן אינם משמשים רק להשמעת מוזיקה.

ר' גדיש: המילה נָגַן רווחת מאוד. ידענו שהמילה משמשת והתעלמנו ממנה עד שהגיעו אלינו שתי רשימות שכללו אותה: במונחי למידה מתוקשרת היה נָגַן למידה ובמונחי תקשורת ההמונים היה כאמור נָגַן וידאו או נָגַן חוזי. לא יכולנו עוד לחמוק מהשאלה. כעת עומדות לפנינו שלוש אפשרויות: למחוק את המונחים מהרשימות; להכיר במילה נָגַן ולאשר אותה; להציע מונח אחר ולהילחם נגד כל העולם.

כשלעצמי אני מתחלחלת מהשימוש בשם נָגַן ובפועל ניגן לציון דברים שאין להם שום קשר לנגינה, אבל המציאות הלשונית אינה מתיישבת עם דעתי.

ח' כהן: אני רוצה ללמד סנגוריה על המילה נגן. בתחום הזה משמשות בציבור מילים לוועזיות רבות, ובהן דיסק-און-קי ו-MP3. והנה הציבור העברי לקח את המילה נגן וחדש לה הוראה. זה חידוש יפה בעיניי, גם אם גבולותיו חורגים מהשמעת מוזיקה. תבוא ברכה על מי שהוציא לרשות הרבים את החידוש הזה.

ע' אורנן: אני מסכים עם האד' כהן. יש כאן תהליך טבעי מאוד של התרחבות המשמעות של מילה בהשפעת שפה אחרת. כשם שהעברית מקבלת פחי אשפה שאינם עשויים פח, היא מקבלת נגנים שאינם מנגנים.

ס' אסלנוב: אמנם המילה מנגנון מקורה ביוונית, אבל הדובר העברי תופס אותה כמילה עברית. מבחינה סינכרונית או כאטימולוגיה עממית אפשר לראות בה מילה מן השורש נג"ן שאינה קשורה להשמעת מוזיקה, ובכך יש תקדים למקרה שלפנינו.

מ' מישור: play כאנגלית מקביל בעברית גם לנג"ן וגם לשח"ק. דוברי העברית בחרו את אחת האפשרויות ואימצו אותה במלואה. זה בא מהשטח וזה טבעי.

מ' זמלי: אמש קראתי במרשתת מאמר על נגן תקליטורים, ואולם בגוף המאמר דובר על שחקנים. התברר שבאופן אוטומטי תורגם player בגוף המאמר לשחקן במקום נגן.

מ' בר-אשר: נצביע על שלוש ההצעות.

הצבעה

בעד בוננות (ומכאן שהפועל הוא בונן והאדם העוסק במדיטציה בונן) – רוב גדול הוחלט: בוננות (מדיטציה), בונן ('עשה מדיטציה'), בונן (מורט).

בעד ססמה במשמעות slogan – רוב גדול הוחלט: ססמה גם slogan.

בעד נגן – 14

נגד – 2

הוחלט: נגן (player). הערה: הפועל ושם הפעולה יותאמו להקשר, כגון 'השמעת מוזיקה', 'הפעלת תכנה', 'הצגת סרט'.

ז. החלטות בדקדוק

הודעת ועדת הדקדוק

א. ראשי תיבות

(1) ניקודם ונטייתם של ראשי תיבות

רקע: האקדמיה קיבלה בעבר כמה החלטות על ניקודם של ראשי תיבות, אך לא

היה בהן כדי להקיף את העניין בכללותו. בעקבות שאלה של יועץ הלשון של צה"ל נדרשה ועדת הדקדוק להסדרה שיטתית הן של הניקוד הן של הנטייה של ראשי תיבות כמפורט להלן.

כללים אלו באים להסדיר את ניקודם ואת נטייתם של ראשי תיבות. אין הם קובעים את דרך הקיצור (אילו אותיות יכללו בראשי התיבות), את דרך ההגייה של ראשי התיבות (מבחינת מקום הטעם, התנועות, הדגש באותיות בכ"פ והשי"ן), ואילו ראשי תיבות ראויים להיות הגויים.

1. ראשי תיבות שאינם הגויים – אינם מנוקדים, כגון אח"כ (אחר כך), ג"כ (גם כן), ע"י (על ידי).

2. ראשי תיבות המבוטאים כמילה מנוקדים ככל האפשר לפי כללי הניקוד המקובלים, כגון תנ"ך, רמט"ל, קמ"ץ, חפ"ק, חב"ד, ספו"ם, דו"ח, צה"ל, תצ"א, מד"א. ראשי תיבות המציינים בעל מקצוע ומתאימים למשקל פעל ינוקדו לפי המשקל, כגון מד"ן, מד"ס (אבל מפ"ן [=מפקד נפה] על דרך חכם).

3. כאשר ראשי התיבות הותאמו בידועין למילה עברית קיימת – הניקוד הוא על פי ניקוד המילה, כגון לח"י, אצ"ל, מצ"ח, חרמ"ש, (טעמי) אמת.

4. בראשי תיבות המסתיימים בתנועת a ובאות בכ"פ דגושה – הניקוד יהיה בפתח, כגון ח"כ, שב"כ, משת"פ. [לדיון – בשל ערעורו של אהרן דותן].

5. (א) בנטיית ראשי תיבות בדרך כלל התנועות אינן משתנות (אין חיטוף), והניקוד הוא על פי הכללים המקובלים, כגון רמט"לים, רמט"ל-צה"ל, (סנדלים) תנ"כיים, סמנ"ליות (החברה).

(ב) ראשי תיבות שהותאמו בהגייתם למשקל עברי ראוי להטותם על פי נטיית המשקל. למשל, ראשי תיבות המתאימים לשמות מלעליים ייטו ברבים בשווא ובקמץ, כגון בנה"ד (בסיס הזרכה) – בנה"דים; וכך גם חוג"ד (חובש גדודי, על דרך בינוני קל) וכיו"ב – ברבים חוג"דים (על דרך חובש-חובשים).

(2) השלמה לסעיף 31 מכללי הפיסוק (המשפט הנוסף מובא בהדגשה):

כותבים בסוף ראשי תיבות אותיות מנצפ"ך סופיות אם ראשי התיבות מבוטאים כמילה ממש. למשל: עכו"ם (קרי: עכום); ר"ן (קרי: רן [=רבנו נסים]); ש"ץ (קרי: שץ); להד"ם (קרי: להדם [=לא היו דברים מעולם]); או"ם (קרי: אום [=אומות מאוחדות]); תנ"ך (קרי: תנך).

אבל כאשר האות האחרונה היא כ או פ ההגויות בדגש – לא תיכתב אות סופית, כגון ח"כ, שב"כ, משת"פ.

מסמנים בגרשיים ראשי תיבות שמקורם בלעז, כגון נאסד"ק, אונסק"ו, פיפ"א. מסמנים בגרשיים ראשי תיבות המקצרים מילה לועזית בעלת שני רכיבים, כגון מ"מ, ק"מ, ק"ג, אף על פי שהם מציינים מילים הנכתבות בתיבה אחת (מילימטר, קילומטר, קילוגרם וכיו"ב).

ב. צורות נקבה של שמות תארים ותפקידים

אפשר ליצור צורות נקבה לכל תפקיד, תואר ודרגה שנושאת אישה, כגון 'ראש' –

רֵאשֶׁת ממשלה, ראשת עיר (בריבוי: ראשות עיר), 'משנה' – המשנה לנשיא בית המשפט העליון (בריבוי: משנות).
 שמות דרגות וכיו"ב שהם צירופים, צורת הנקבה באה בהם פעמים ברכיב השני, כגון רב־טוראית, תת־אלופה, ופעמים ברכיב הראשון, כגון רבת סרן.

רקע

בעקבות פנייה של השופטת מרים נאור – לקראת התמנותה לתפקיד המשנה לנשיא בית המשפט העליון – דנה הוועדה בסוגיה הכוללת של צורות נקבה לתפקידים, ובהן בצורות הנקבה של ראש ומשנה.

בעברית לאורך הדורות נוצרו צורות נקבה לשמות המציינים תפקידים ושמות תואר, המיוחסים לנשים, כגון מלכה, בעלה, נביאה, נכרייה (לשון המקרא); ננסת, נזירה, אפטרופה (לשון חז"ל); רבנית, שליטה (ימי הביניים); ובימינו: נשיאה, חשבת, ספרית, חזאית, שדרנית, תחקירנית, הנדסאית, מכרה, מלצרית, סגנית, שגרירה, אלופה, שותפה, לקוחה, פרקליטה, כוכבת, דקנית, קנצלרית, מנכ"לית. אין צריך לומר שצורות בינוני נוטות בנקבה, כגון שופטת, רופאה, מנהלת, מדריכה, שרה, רבה, חברה, מומחה/ מומחית, נספחת, מתאגרפת.

ברוח זו לא ראתה הוועדה כל טעם לפגם ביצירת צורות נקבה לכל תואר ותפקיד אם וכאשר ייווצרו בפי הדוברים.

ג. פועלי פ"י-פ"ו בבניין קל – עתיד, ציווי ושם הפועל

רקע: ועדת הדקדוק החליטה להסדיר את נטייתם של פועלי פ"י-פ"ו בבניין קל עתיד, ציווי ושם הפועל. לשם כך נאספו הצורות שבמקורות וכן הובאו בחשבון ההחלטות שהתקבלו בעבר בנוגע לפעלים ישן, יצר ויצק.

שלוש דרכי נטייה נוהגות בפועלי פ"י מבניין קל.

א. ברוב הפעלים בא חיריק מלא בעתיד ובשם הפועל, וצורות הציווי הן על דרך השלמים. לדוגמה: אישן, תירא, ירה, ניקח, תיגעו; יגע, יגעו; לישן, לירא. כמותם נוטה הפועל טוב בעתיד: ייטב, תיטב.

בפועל ישן לצד צורות הציווי ישן ישני ישנו ישנה מותרות הצורות שן שני שנו שנה. [מליאה רעג]

ב. בפעלים ידע, יחד, ילד, יצא, יקע, ירד, ישב' פ' הפועל אינה באה בעתיד, בציווי ובשם הפועל. דוגמאות נטייה: אלד, תצא, ידע, ירד; ידע, ידע; ילד, ילד; יצא, יצא. כמותם נוטה הפועל הלא: ילד, לך, לכו, ללכת.²

ג. נטייה על דרך פ"נ

הפעלים יצר ויצק נוטים על דרך פועלי פ"נ בעתיד ובשם הפועל, כגון יצר תצר, לצר; יצק תצק, לצק וכן לצקת.³

1 וכן ייחמנה (בר' ל, לח; מן יח"מ, קרוב אל חמ"מ).

2 נמצאת גם הנטייה על דרך השלמים: יהלך, להלך.

3 היערת העורך: בהודעה נכללה כאן ההחלטה הזאת: "גם הנטייה בחיריק מלא מותרת, כגון ייצר

צורות הציווי הן גם ביו"ד וגם בלא יו"ד: יָצַר צַר, יְצָרִי צָרִי; יָצַק צַק, יְצָקוּ צָקוּ [מליאה רכח].

במקרא באה גם צורת הציווי צַק.

גם השורש יצ"ת נוטה בבניין קל על דרך פ"נ: אָצַת תָּצַת יָצַתוּ.⁴
הפועל יָצַם נוטה גם הוא על דרך פועלי פ"נ: אָזַם תָּזַם, יָזַם, לָזַם.

הערות

1. בלשון חכמים ובספרות שלאחריה יש צורות שם פועל על דרך העתיד, כגון לִישָׁן, לִיעֵץ, לִיבֵשׁ, לִירָא; לִירָד, לִירָע, לִישָׁב, לִלָּךְ.
2. בפועל יָרַשׁ לצד הנטייה על דרך א – אִירָשׁ תִּירָשׁ, לִירָשׁ – יש צורות על דרך ב: הציווי רָשׁ (ואף רָשׁ בהפסק), רָשׁוּ לצד יָרָשׁ; שם הפועל לָרָשׁת.
3. מן הפועל יָהַב משמשות צורות הציווי הַב (הָבַה), הָבִי, הָבוּ.
4. צורת העתיד של יָכַל בשורוק: אוֹכַל, תוֹכַל וכו'.

תוספות ל"כללים הנוגעים לגזרות שונות":

1. הפועל יָעַץ בעתיד, בציווי ובשם הפועל נוטה הן על דרך פ"י – אִיעֵץ, יָעַץ יְעֵצִי, לִיעֵץ – הן על דרך ע"ו: יְעוֹץ, עוֹץ, לְעוֹץ.
2. הפועל יָגַר נוטה בעתיד ובציווי על דרך ע"ו: אָגוּר תָּגוּר וכו"ב, גוּר גוּרוּ וכו"ב. מן הפועל יָקַד נמצא תוֹקַד (לצד תִּיקַד).

רקע להחלטות בסעיף ג על נטייה על דרך פ"נ (עיקר הדיון היה בסעיף ג, על נטיית יָצַק, יְצָר, יָזַם):

המליאה החליטה בעבר [ישיבה רכח, ניסן תשנ"ו] לקיים בפעלים יָצַר ויָצַק שתי נטיות: על דרך פ"נ ובחיריק מלא. בישיבת הדקדוק הוסכם לתת עדיפות בנוסח הכלל לנטייה על דרך פ"נ שכן היא הרווחת: אָצַר וְאָצַק. בנטיית יָזַם העדיפה הוועדה ללכת בעקבות ההגייה הרווחת אָזַם ולצרף את הפועל לרשימת הפעלים בגזרת פ"י הנוטים על דרך פ"נ (תק"ע בר"ג וכו'). הוועדה פסלה את הנטיות אִיזַם (הצורה רחוקה מרחק גדול מן ההגייה) ואִיזַם (פועלי פ"י בחיריק מלא נוטים לעולם במשקל יפעל).

ד. ניקוד המילה מחאה

המילה מְחָאָה מנוקדת בשווא. המנקד בסגול מְחָאָה אינו משתבש.

רקע

במילונים השונים מתועדים שני הניקודים: מְחָאָה, מְחָאָה. ברשות השידור (כנראה בעקבות אבא בנדויד) נהוג מְחָאָה, בְּמְחָאָה, ועל כן הצורה בשווא נקבעה כצורה ראשית. לצורה בסגול יש יסוד במסורת תימן הגורסת מְחָאָה (החי"ת דגושה).

תִּיצַר, לִיצַר; אִיצַק תִּיצַק, לִיצַק". לפני הישיבה ערער א' דותן על הכללת צורות אלו בהחלטה. שורה זו נמחקה מן ההחלטה בעצה אחת עם יו"ר ועדת הדקדוק.]

ה. ניקוד שם העיר לוד וצורת הייחוס

שם העיר לוד נכתב בניקוד בחולם חסר – לֹד. צורת הייחוס היא לְדִי (בלי ניקוד: לודי).

רקע

ועדת הדקדוק נדרשה לשאלה אם השם לוד, בתנועת o, ינוקד בחולם מלא או חסר (השם בתנועת o הוא השם שקבעה ועדת השמות הממשלתית). נקודת המוצא של הדיון הייתה ההיקריות במקרא המעידות על ההגייה בחולם: לֹד. הוועדה התלבטה בשאלת הניקוד – בחולם חסר או בחולם מלא וכן בניקוד שם הייחוס. ההחלטה לנקד בחולם חסר נסמכה על העדויות להכפלת הדל"ת בתעתיקים כגון Λύδδα (Lydda באנגלית), אֶלֶד (בערבית). יש מסורות טובות של המשנה (כלים ב, ב) שבהן שם הייחוס בא בדל"ת דגושה – לֹדִיּוֹת (לצד עדויות ללא דגש בכתבי יד אחרים). שם הייחוס לְדִי בתנועת u קרוב לצורה הרווחת בדיבור "לֹדֶאִי".

הערת העורך: א' דותן ביקש לקבוע שגם הצורה בשורוק – לֹד – תקנית. בעקבות זאת הוסיפה ועדת הדקדוק את ההבהרה הזאת: הניקוד לֹד הוא על פי צורת השם כניקודו במקרא. הצורה בחולם היא שנקבעה בוועדת השמות הממשלתית כצורה התקנית, והיא משמשת בפרסומים רשמיים. לצד צורה זו העברית מקיימת מסורת הגייה רבת שנים בשורוק – לֹד, וההוגה כן אינו טועה.

מ' בר־אשר: אנו מתבקשים לאשר את הודעת ועדת הדקדוק. ואולם לפני שנעשה כן, עלינו לדרון בערעורו של האד' דותן על הכלל הרביעי בכללים המסדירים את ניקודם ונטייתם של ראשי תיבות.

ר' גדיש: ועדת הדקדוק נדרשה להשלים את כללי ראשי התיבות בעקבות פנייתו של יועץ הלשון של צה"ל שמשון הופמן, אשר חיבר מילון מנוקד לראשי התיבות המשמשים בצבא. את הכללים שהתגבשו שלחנו אליכם, וקיבלנו מהאד' דותן כמה הערות, רובן בענייני ניסוח, וערעור על ההצעה לנקד בפתח ראשי תיבות המסתיימים בתנועת a ובאות בכ"פ דגושה, דוגמת ח"פ ושפ"כ.

א' דותן: בתנאים האלה השימוש בדגש בסוף המילה – ועוד באותיות לא סופיות – איננו לפי כללי העברית, וההצעה הזאת כופה את כללי הניקוד על מילים שאינן בנויות במבנה העברית. החלת הניקוד העברי במקרים האלה פוגעת בו, ולכך אני מתנגד. אינני רוצה לפרוץ את גדר הניקוד העברי ולסלף את כלליו. הכשרת הצורה משת"פ יכולה למשל לפתוח פתח בעתיד להכשרת משאב. במקרים שהדברים מנוגדים כל כך לרוח העברית אני מציע להסיר ידנו מקביעת כללים.

ח' כהן: אם כך איך ינקד בעל המילון את הערך רס"פ?

א' דותן: או שלא ינקד אותו או שינקד כרצונו – בלי אישור האקדמיה. כשהיית תותחן קראו לקצין קישור אש קש"א, לא קק"א. הצבא קבע את ראשי התיבות בלי להיוועץ באקדמיה, ולא קרה שום אסון.

ח' כהן: ראשי התיבות דומים למילים לועזיות. גם בהן נאלצנו להתמודד עם ב"פ בסוף התיבה.

ר' גדיש: מערכת הבעת התנועות בעברית מבוססת על הניקוד. אין לנו פתרון אחר. למערכת הניקוד הזאת יש כללים, והתאמנו אותם גם לניקוד מילים לועזיות. האקדמיה אינה יכולה לומר שקבוצת מילים אינה מוצאת חן בעיניה ולכן היא לא תקבע לה כללי ניקוד. במה שונה המילה ח"כ מן המילה הלועזית פאפ, שלא נקבע הניקוד בפתח?

י' בלאו: אנחנו מעמידים פנים שאנו מנקדים את כל המילים בהתאם למסורת הניקוד הטברני. לפיכך כללי הניקוד צריכים לחול עקרונית גם על ראשי התיבות.

ע' אורנן: אני מסכים עם קודמיי – הגב' גדיש והאד' בלאו.

ד' טלשיר: ראשי התיבות תצ"א ומד"א מנוקדים בשני קמצים, אבל הם נהגים מלעיל וצריכים להינקד בשני פתחים.

י' אליצור: גם אני תומך ביותר פתחים בניקוד ראשי תיבות. למשל הקמץ ברי"ש של רמטכ"ל מנוגד למקומו הרגיל של הקמץ בעברית.

מ' בר-אשר: אם אין דוברים נוספים, נצביע על הצעת ועדת הדקדוק.

הצבעה

בעד הצעת הוועדה לנקד מילים כמו ח"כ בפתח – 16

נגדה – 1

התקבלה הצעת ועדת הדקדוק.

כלי הצבעה אושרו יתר הסעיפים בהודעת ועדת הדקדוק.